

ki jo je Craig Owens, urednik *Art in America*, znane revije za likovne umetnosti, pred leti v nekem svojem spisu pospremil z zagrenjeno pripombo, češ da umetniška scena v newyorškem *East Villageu*, kamor danes romajo vsi, ki skušajo uspeti s pomočjo čopiča in slikarske ščetke, ni nikakršna alternativa oziroma bohemna scena, ampak le njena *komercialna imitacija*. Tako kot znanje in intelekt je tudi umetniški nekonformizem postal zadeva tržne promocije in pazljivo preštudiranih prodajnih strategij.

Na ozadju tega zatona »bohemske etike« in upada mestne bralske publike na eni strani je bilo tudi izgubljanje v neskončnih polemikah zaradi ideološkega poloma levece, v katere so se – resnici na ljubo – zapletali kritični intelektualci, na drugi strani še toliko bolj vidno. Njihova dlakocepska natačnost o tem, kdo pripada kakšni od mnogoterih levičarskih frakcij, seveda ni mogla zanimati nikogar, razen njih samih. V medsebojnem součinkovanju pa so ti socialni vzroki mnoge nekdanje neodvisne kulturne kritike, ki so si služili kruh s *free-lance* komentarji, vendarle pripravili k temu, da so prevzeli institucionalne pozicije na univerzah, kot to velja tako rekoč za vse intelektualce okrog zgoraj omenjenih revij in magazinov. Namesto pisanja, ki ga podpirata samo *ostrina kritične analize in drznost imaginacije*, smo se tako prisiljeni soočiti z neko sicer še vedno zelo glasno in – brez najmanjšega dvoma – medijsko zelo dobro promovirano kulturno produkcijo, ki pa je v *ustvarjalnem smislu verjetno bolj sterilna kot ne*. Neka vznemirljiva in navdihujoča pustolovščina v kulturni zgodovini Amerike se je zanesljivo končala.

MILAN GORJANC*

Cena za vstop Slovenije v NATO

V razpravah o prednostih in pomanjkljivostih vstopa v NATO je moč zaslediti tudi trditve, da bi tako bistveno zmanjšali izdatke za obrambo.¹ Eni sicer zatrjujejo, da se bo to zmanjšanje občutilo takoj, drugi pa so opreznejši in trdijo, da bo do zmanjšanja prišlo po daljšem obdobju. Verjetno so eni in drugi izdelali ustrezne strokovne analize.

Vsi so si enotni, da bi se morali Slovenija in njena obrambna moč čim bolj približati natovskim standardom še pred pristopom v to obrambno zvezo. To približevanje naj bi se kazalo v skladnosti slovenskega obrambnega sistema in Slovenske vojske z vojaško doktrino in organiziranostjo ter opremljenostjo vojska, ki sestavljajo NATO.

Na voljo so podatki Mednarodnega inštituta za strateške študije iz Londona, ki so objavljeni v *The Military Balance 1993–1994*. Analiza nekaterih pomembnih podatkov in primerjava izsledkov te analize z znanimi podatki o zmogljivostih Slovenske vojske kaže, da bo morala država Slovenija dokaj globoko poseči v žep svojih državljanov, da bi se mogla približati vhodnim vratom v NATO.

Ne bi bilo korektno, če bi analiza zajela vse države NATA, zato so izbrane tri

* Diplomant Šole nacionalne obrambe, publicist.

¹ Minister za obrambo Janez Janša na parlamentarnem odboru za obrambo in drugih javnih nastopih; sekretar parlamentarne odbora za obrambo Zoran Klemenčič. Delo z dne 22. 1. 1994.

skupine držav za primerjanje s Slovenijo. Prvo skupino zajemajo države NATA, ki so po površini ozemlja in številu prebivalstva nekaj večje od Slovenije – Belgija, Danska in Nizozemska. Zaradi neprimerljivih posebnosti sta izvzeta Luksemburg in Islandija. V drugo skupino so uvrščene države NATA, ki so v neposredni bližini kriznih območij Sredozemlja in Balkana – Italija, Grčija in Turčija. Tretjo skupino sestavljajo države, katerih narodni dohodek je priližno enak ali manjši od narodnega dohodka Slovenije.

Primerjali bomo samo nekaj najvidnejših izdatkov za obrambo, kot so neposredni izdatki za obrambo, število vojakov, število težkega orožja, služenje vojaškega roka in izdatki za obveznosti sodelovanja v enotah NATA zunaj matičnega ozemlja. Uporabljali bomo najpreprostejše statistične metode, pri čemer bo relativno merilo predvsem velikost države in število prebivalcev.

Neposredni proračunski izdatki za obrambo²

Neposredni obrambni izdatki (obrambni proračun) držav NATA so dokaj veliki, čeprav zajemajo relativno majhen odstotek narodnega dohodka, ki je v večini primerjalnih držav skoraj enak in se giblje v mejah od 21.139 USD (Italija) do 27.521 (Norveška) po prebivalcu. Bistveno manjši je v Grčiji in na Portugalskem, ki je nekaj manjši od slovenskega. V Turčiji pa je zelo nizek – nekaj več kot 2.000 USD.

Države, ki so po površini nekaj večje od Slovenije, namenjajo za obrambo od 1,82% do 2,55% narodnega dohodka oziroma na prebivalca med 406 in 543 USD ali na vojaka med 13.150 do 36.898 USD. Slovenija namenja obrambi odstotek narodnega dohodka v spodnji meji (1,95%) ali 173 USD na prebivalca in 3.611 USD na vojaka. Če bi se hotela približati tem državam, bi morala bistveno povečati vojaški proračun. Da bi dosegla raven izdatkov Belgije, bi morala povečati obrambni proračun po prebivalcu za skoraj 2,5-krat oziroma za več kot 3,5-krat po vojaku.

Države NATA na kriznem območju Sredozemlja namenjajo za obrambo med 2,01% (Italija) in 5,77% (Grčija) narodnega dohodka, pri čemer ima Italija narodni dohodek 21.139 USD na prebivalca, Grčija pa samo 7.540 USD. Obrambni izdatki na prebivalca so izenačeni, razen v Turčiji, kjer so zelo nizki (95 USD). Zelo različni so izdatki na vojaka, ko Italija daje 26.438 USD, Turčija pa samo 3.561 USD. Verjetno je Grčija v tej skupini držav NATA še najbolj primerljiva s Slovenijo (velikost narodnega dohodka, gostota naseljenosti, strateško okolje, število vojakov na prebivalca). Tako bi Slovenija morala povečati izdatke za obrambo po prebivalcu 2,5-krat in po vojaku za 2,2-krat.

Po narodnem dohodku na prebivalca sta nam najbližji Grčija (7.540 USD), Portugalska (7.970 USD), medtem ko je Turčija daleč za nami (2.007 USD). Odstotek vojaškega proračuna v narodnem dohodku je v mejah 2,89% in 5,77%. Obrambni izdatki na prebivalca so zelo različni – 95 USD v Turčiji, 230 USD na Portugalskem in 435 USD v Grčiji. Te države je zelo težko primerjati, ker so v bistveno različnem strateškem okolju. Portugalska je na zahodnem robu evrop-

² Za primerjanje so vzeti podatki za leto 1992, ker so dani za vse države. Verjetno bodo podatki za Slovenijo za nekatere sporni, saj je bilo namenjenih za obrambne namene v proračunu Republike Slovenije le nekaj nad 200 milijonov USD. Sedanja parlamentarna razprava potrjuje, da je za obrambne namene šlo precej denarja zunaj proračuna in zato je podatek londonskega mednarodnega inštituta za strateške študije (340,91 mil. USD) verjetno točnejši.

ske celine in zelo oddaljena od nekdanj aktualnega nasprotnika (Varšavskega pakta), medtem ko je Turčija v izjemno neugodnem strateškem okolju (oživljanje Rusije in evroazijska ožina, vojaški spopadi na Zakavkazju, iransko-iraški spor, kurdske zahteve po samostojnosti, Bližnji vzhod in ciprska kriza). Kljub temu moramo turško strateško okolje opazovati zelo objektivno, saj Turčija dobi izdatno pomoč ZDA, ki ni všteta v obrambne izdatke. Moč turške vojske nekajkrat prekaša vse sosednje vojske. Sprtost turških sosed pa ne more roditi nobenega sodelovanja v škodo Turčiji. Tudi velikost turškega ozemlja je sama po sebi dejavnik varnosti. Torej je spet najbolj primerljiva Grčija.

Slovenija bi morala ob vstopu v NATO bistveno povečati izdatke za obrambo, ker odstotek od narodnega dohodka ni primerljiv in objektivni. Za obrambo bi morala po prebivalcu nameniti najmanj 400–450 USD, kar bi v absolutnem znesku bilo več kot 800 milijonov USD. Da bi Slovenija zadovoljila najmanjše natovske zahteve po velikosti vojaškega proračuna na vojaka, bi morala povečati izdatke na 10–12.000 USD, kar bi pri sedanjem številu vojakov bilo približno 1 milijardo USD.

Število vojakov, uvrščenih v enote³

Države članice NATA, ki smo jih upoštevali v analizi, imajo dokaj različno število vojakov, ki so uvrščeni v enote oboroženih sil. Različno je tudi razmerje med rezervno sestavo in stalno sestavo (profesionalci in naborniki). Podatki kljub temu kažejo nekatere skupne značilnosti, saj se relativni pokazatelji, kot sta število prebivalcev na 1 vojaka ali število vojakov na 1 km² ozemlja, med posameznimi skupinami primerljivih držav ne razlikujejo preveč.

V razvah, ki so po površini primerljive s Slovenijo, je na 30 prebivalcev 1 vojak, razen Nizozemske, kjer pride 1 vojak na 68 prebivalcev. Grčija in Norveška sta najbolj obremenjeni, saj pri prvi pride 1 vojak na 18 prebivalcev in pri drugi na 13 prebivalcev. Slovenija z 21 prebivalci na 1 vojaka sodi med dokaj obremenjene države in bi morala zmanjšati število vojakov na približno 60.000, da bi bila primerljiva z večino držav NATA.

Bistveno neugodnejša je slika ob primerjanju števila profesionalcev. Slovenska vojska po številu profesionalcev v razmerju s številom prebivalcev zaostaja za povprečjem primerljivih držav NATA za 70%. Torej bi morala imeti zaposlenih najmanj 5.800 profesionalnih vojakov ali častnikov. To razmerje je še bolj neugodno v primerjavi z manjšimi državami, ki imajo manj vojakov v rezervni sestavi in dokaj močne profesionalne enote (Belgija, Danska, Nizozemska, Grčija, Portugalska). V tem primeru bi morali število profesionalcev v slovenski vojski celo podvojiti.

³ Število vojakov v Sloveniji, ki ga prikazuje *The Military Balance 1993–1994*, ne ustreza dejanskemu številu vojakov. Za zdaj to število predstavlja vojaško skrivnost, čeprav je moč zaslediti iz javnih nastopov vodilnih delavcev ministrstva za obrambo, da je podano število profesionalcev in vojakov na služenju vojaškega roka dokaj točno. Število vojakov rezervne sestave pa je bistveno manjše od navedenega števila. Analitiki Mednarodnega inštituta za strateške študije so verjetno podali oceno mobilizacijskih zmogljivosti in količin orožja, saj je 85.000 rezervistov nekaj več, kot je bilo število nekdanje TO. Vojaški analitiki ministrstva za obrambo že od samega začetka ugotavljajo, da je trenutno število vojakov rezervne sestave premajhno in že več kot leto dni traja razprava o uvedbi t. i. »C« ešalona Slovenske vojske. V tej luči gre gledati tudi pobudo iz predloga novega zakona o obrambi o oblikovanju Narodne zaščite kot sestavine Slovenske vojske. Publikacija omenjenega inštituta *The Military Balance 1992–1993* navaja, da ima Slovenija 15.000 aktivnih vojakov, kar še zdaleč ne ustreza dejanskemu stanju. Sicer bi ustrezalo to število ocenjenim zmogljivostim in potrebam; naša prognoza se razlikuje samo za borih 800 vojakov.

Število nabornikov oziroma vojakov na temeljnem usposabljanju je odvisno od natalitete, dolžine vojaškega roka in političnih svoboščin (ugovor vesti, civilno služenje). Slovenija po številu nabornikov v razmerju s številom prebivalcev zaostaja za povprečjem primerljivih držav NATA za 64%. Ta zaostanek prav gotovo ni posledica zmanjšane natalitete, marveč krajšega vojaškega roka. Če bi slovenski fantje služili povprečen natovski vojaški rok (11–12 mesecev), bi število vojakov na služenju vojaškega roka bilo med 10.000 in 12.000. V naslednjih letih se bo to število še bistveno zmanjšalo glede na precej manjšo nataliteto v 80-letih. Da bi zadovoljili natovske zahteve po številu vojakov na usposabljanju in po njihovi izurjenosti za vojaške operacije zunaj matične države, bi morali podaljšati vojaški rok na 12 mesecev. To bi bila veliko višja cena in izdatki bi se več kot podvojili.

Skupno število vojakov na število prebivalcev je pri nas nad povprečjem NATA, vendar zelo zaostaja število profesionalcev in vojakov na služenju vojaškega roka. Vsako povečanje stalne sestave mora biti na račun zmanjšanja rezervne sestave, vendar ne v razmerju 1:1, marveč celo v razmerju do 1:3–4. Torej bi povečanje stalne sestave za 8.000–10.000 pomenilo zmanjšanje rezervne sestave 25.000–35.000 vojakov. Pri tem se zastavlja vprašanje, koliko bi se tako znižali raven bojne pripravljenosti in sposobnost odvratanja slovenske vojske. Bojna vrednost povečane stalne sestave ne bi bila niti enakovredna, kaj šele višja kot bojna pripravljenost večjega števila rezervne sestave. Izdatki bi se tako bistveno povečali, saj novih 4000 profesionalcev zahteva plače in druge privilegije ter visoke stroške usposabljanja. Dodatnih 5000 vojakov na služenju vojaškega roka potrebuje hrano, obleko, denar za usposabljanje, nove vojašnice, več orožja in opreme za usposabljanje.

Ko primerjamo število vojakov na površino ozemlja posameznih držav NATA, vidimo, da Slovenija s svojimi 4,7 »vojaka« na km² sodi med države, ki so po velikosti primerljive (Belgija 10 vojakov, Danska 4, Nizozemska 6,7). Če pa upoštevamo, da podatek ni točen, saj je število vojakov v Sloveniji bistveno manjše, potem lahko sklepamo, da bo Slovenija le morala uvrstiti v enote najmanj 90.000 vojakov.

Vstop v skupnost NATO bo zahteval od Slovenije, da poveča število vojakov in še posebej število profesionalcev in vojakov na služenju vojaškega roka. Približevanje števila vojakov zahtevam NATA bi bistveno povečalo obrambne izdatke.

Težko orožje in sodobna vojaška oprema⁴

Primerjavo v količinah težkega orožja smo zasnovali na enoti površine bojnega območja – velikosti države.

Tako v državah prve skupine (velikost ozemlja) pride 1 tank na 45–93 km² površine. Zanimivo je število tankov na Nizozemskem, kjer je bojna uporaba

⁴ Še bolj je sporno število tankov v Sloveniji, saj *The Military Balance 1993–1994* navaja, da imamo 150 tankov, kar je nekaj manj od števila, ki jih je JLA zapustila na ozemlju Slovenije. Cenimo, da je trenutno bojno usposobljenih približno 70 tankov, da je nekaj zastarelih (T-34) uničenih kot strelne tarče oziroma odtujenih, da je nekaj sodobnejših tankov T-55 in M-84 uporabljenih za popravilo drugih zaradi pomanjkanja rezervnih delov. Nekaj tankov ni možno popraviti.

Število topov smo ocenili na podlagi podatkov v zaostalem orožju JLA in podatkov o uvrstitvi v oborožitev novooblikovanih enot. Sicer je na ozemlju Slovenije ostalo bistveno več orožja, ki je bilo zelo zastarelo (samohodni top 76 mm, protitankovski top 76 mm M-42 ZIS), ki ga TO še ni prikazala. Nekaj topov je bilo potrebno onesposobiti za rezervne dele za druge (samohodna havbica 122 mm, samohodni top 90 mm). Mogoče je število topov v Sloveniji le večje, vendar njihova ognjena moč ni primerljiva z natovskimi zahtevami.

The Military Balance govori o 3 helikopterjih v TO Slovenije, a mi navajamo 4.

tankov kljub nižinskemu ozemlju zelo vprašljiva,⁵ saj ima 743 tankov ali 1 tank na 45 km². Tudi Norveška⁶ ima kljub neugodnemu ozemlju 261 tankov. Še več pove razmerje med tanki in velikostjo ozemlja v Grčiji,⁷ kjer je uporaba tankov možna na komaj eni tretjini ozemlja, ko se bojuje 1 tank le na 16,5 km² bojnega območja.

V Sloveniji je to razmerje zelo neugodno, saj ima 1 tank 289 km² operativnega ozemlja. Če bi se hoteli približati razmerju primerljivih držav, bi morali število tankov potrojiti. Poleg tega je nekaj nad polovico slovenskega ozemlja prehodno za tanke. Upoštevati moramo tudi strateški položaj Slovenije, ko čeznje vodijo najpomembnejše prometne povezave v južni Evropi. Na slovenskem ozemlju se bodo bojevali predvsem tanki in oklepniki, vsaj v začetnem obdobju vojne. Verjetno bomo morali kupiti še najmanj dvakrat toliko tankov in bi jih tako imeli 150–200. Pri tem je treba upoštevati tudi načela sodobne uporabe tankov, ki jih mora v boju spremljati pehota v oklepnikih, kar narekuje nakup tudi približno enakega števila oklepnikov, ki pa jih danes imamo še manj.

Pri topovih je razmerje v primerljivih državah nekaj večje kot pri tankih. Pri tem moramo upoštevati strukturo topništva v teh državah, saj je temeljna naprava za topniški ogenj sodobna vlečna ali samohodna havbica 155 m dosega do 30 km, dopolnjujejo pa jo havbice 105 mm, večcevni raketometi in sodobni minometi 120 mm. Nekaterе države imajo tudi rakete »zemlja-zemlja«. ⁸ Slovenska vojska ima 8–10 samohodnih havbic 122 mm, nekaj zastarelih havbic 105 mm, 4 večcevne raketomete 128 mm ter omejeno število minometov 120 mm in nekaj lahkih raketometov 128 mm. Da bi se približali zahtevam NATA, bi morali kupiti najmanj 50–60 havbic 155 mm (najmanj 15–20 dosega do 30 km), 10–15 večcevnih raketometov dosega do 20 km, 60–80 havbic 105 mm ter 70–90 minometov 120 mm.

Pri letalih in helikopterjih so razmerja še bolj kritična. Vse primerljive države imajo močno letalstvo in večnamenske in bojne helikopterske enote. Razen Nizozemske in Norveške, ki sta nasprotna ekstrema po velikosti bojnega območja na eno letalo, v preostalih primerljivih državah pride 1 letalo med 443 km² (Grčija) in 1288 m² (Turčija). Če vzamemo povprečje primerljivih držav, bi Slovenija morala imeti 20–24 sodobnih bojnih letal. Strateško okolje in vojaška ogroženost Slovenije pa zahtevata med 30–35 sodobnih večnamenskih letal, od tega 10–12 nadzvočne hitrosti.

Primerljive države NATA imajo zelo različno število helikopterjev, čeprav je splošni trend približno enak kot pri letalih. Število helikopterjev je zelo odvisno tudi od doktrine uporabe vojske v boju. Tako se Nizozemska in Italija po relativnem številu helikopterjev v oborožitvi približujeta najrazvitejšim zahodnim državam, medtem ko je Norveška dokaj inferiorna, čeprav bi prav pri njih glede na število otokov in goratost ozemlja pričakovali večje število helikopterjev. Tudi struktura helikopterjev je zelo različna, vendar je opazna težnja proti povečanju števila bojnih protioklepnih helikopterjev na račun transportnih helikopterjev. Če vzamemo povprečje primerljivih držav, bi morala Slovenija kupiti še 12–15 helikopterjev, od tega 10–12 bojnih protioklepnih. Veljavna doktrina uporabe enote

⁵ Skoraj 25% ozemlja je pod morsko gladino in 12% na gladini morja in bi prodiranje tankov lahko ustavili s plavljenjem rek (ne morja). Dežela je prepletena z mnogo širokih rek in kanalov, katerih korita so v nasipih (Vojaški leksikon).

⁶ Večji del ozemlja Norveške je gorat. Na severu se sneg zadržuje večji del leta. Atlantska obala je presekana z mnogimi globokimi fjordi. V površino sodi tudi 150.000 otokov ter otočje Svalbard, ki ima 62.049 km² površine. Otoki niso primerni za uporabo tankov (Vojaški leksikon).

⁷ Približno 80% celinskega dela je goratih, samo 20% so nižine. Otočje zajema 25.484 km² površine. Uporaba tankov je smiselna samo na Kreti in Rodosu (Vojaški leksikon).

⁸ Belgija ima 5 lanserjev, Nizozemska 7 lanserjev taktičnih raket Lance.

slovenske vojske (bojevanje v zaledju nasprotnika, velika disperzija manjših enot na celotnem ozemlju) ne zahteva uporabe zračnih desantov oziroma hitrega premika enot znotraj bojnega območja in zato ni potrebno večje število transportnih helikopterjev. Toda množična uporaba oklepno mehaniziranih enot na našem ozemlju zahteva večje število bojnih helikopterjev.

Nakup tega orožja je le manjši del izdatkov. Tu moramo še prišteti zaloge streliva in raket, infrastrukturo uporabe in servisiranja, usposabljanje v tujini posadk za uporabo⁹ in osebja za servisiranje, vzdrževanje visoke stopnje usposobljenosti ter naglo zastaranje teh bojnih sredstev.

Če pogledamo vrednost omenjenih količin težkega orožja in njihove operativne uporabe, bi ugotovili, da Slovenija še dolgo časa ne bo imela ustreznih finančnih sredstev za nakup in gradnjo potrebne infrastrukture.

Trajanje usposabljanja

Za merilo trajanja usposabljanja smo vzeli trajanje osnovnega usposabljanja – služenje rednega vojaškega roka in čas služenja v rezervni sestavi.

Služenje rednega vojaškega roka je časovno dokaj različno v posameznih državah NATA. Različno je tudi po zvrsteh oboroženih sil. Ker Slovenija še nima letalstva in mornarice, bomo za primerjavo izbrali samo enote kopenske vojske. Redno usposabljanje za vojaško službo traja od 4 mesecev (Portugalska) do 19 mesecev (Grčija). Pri tem poudarjamo, da nekatere kategorije nabornikov kopenske vojske na Portugalskem služijo tudi 8 mesecev. Povprečno služenje vojaškega roka traja nekaj več kot 11 mesecev. Dolžina vojaškega roka tudi vpliva na število vojakov na služenju vojaškega roka v razmerju do števila prebivalcev, ko v Grčiji na 1 vojaka na služenju rednega vojaškega roka pride le 83 prebivalcev, a na Portugalskem celo 595. Slovenija v relativnem številu zaostaja 64% in bi torej po standardih NATA morala imeti približno 10.000 vojakov na služenju vojaškega roka, kar pa ustreza populaciji mladeničev, rojenih v zgodnjih 80-ih letih. Da bi ustregli natovskim zahtevam, bi morali podaljšati služenje vojaškega roka na 12 mesecev. To bi imelo zelo neprijetne politične posledice. Hkrati pa bi povečalo stroške tovrstne obrambne dejavnosti več kot še enkrat.

Prav tako je različno trajanje obveznosti služenja v rezervni sestavi. Dolžina trajanja bistveno povečuje število enot v rezervni sestavi, kar hkrati opredeljuje tudi bojne zmogljivosti oboroženih sil. Večina manjših držav NATA stalno bojno pripravljeno in odvrčanje od agresivnih namenov zagotavlja predvsem z močno stalno sestavo in z zmogljivostjo zavezništva. Zavezništvo predpostavlja obveznosti vseh držav članic, ki se kažejo predvsem v kakovosti in količini stalne sestave, ki je številčno in tehnološko zelo močna, vrhunsko izurjena ter pripravljena za bojevanje zunaj matičnega ozemlja. To so predvsem profesionalci in vojaki na daljšem služenju vojaškega roka. Rezervna sestava je zgolj drugi operativni ešalon in je namenjena predvsem za obrambo matične države in šele v daljšem vojnem obdobju za vojaške operacije v sestavi zavezniških sil zunaj matične države.

Zatorej je tudi trajanje obveznosti služenja v rezervni sestavi v posameznih državah NATA zelo različna in traja do 35. leta starosti (Portugalska, Nizozemska) ter do 50. leta (Grčija). Povprečno trajanje obveznosti služenja v rezervni sestavi traja do 43. leta starosti. V Sloveniji po zakonu traja dolžnost služenja

⁹ Šolanje pilota JLA na nadzvočnem lovcu MIG-21 je trajalo 5–6 let in stalo 5 milijonov USD.

v rezervno sestavo do 50. leta starosti, vendar so trenutne opredelitve, da vojaški obveznik vojak naj ne bi bil starejši od 35 let starosti, a večina do 30 let. Lahko sklepamo, da so populacijske zmogljivosti bistveno večje. Če bi obveznost služenja v rezervni sestavi podaljšali v skladu z določbami zakona, bi rezervno sestavo najmanj podvojili, kar pa po drugi strani ne bi ustrezalo natovskemu razmerju števila vojakov v rezervni sestavi in števila prebivalcev, saj bi se že tako visoko razmerje še povečalo.

Natovska težnja je povečanje stalne sestave – profesionalnih vojakov in visoko izurjenih vojakov na služenju vojaškega roka. To zahteva z vidika nacionalne ekonomije novo neproduktivno zaposlovanje in ekonomsko nekoristno podaljšanje služenja vojaškega roka. Hkrati pa Slovenija iz ekonomskih, populacijskih in tradicionalno psiholoških razlogov (odpor do vojaške suknje) ne more zagotoviti ustreznega števila pripadnikov stalne sestave. Pridobivanje profesionalcev bi potekalo z mnogimi materialnimi in statusnimi ugodnostmi, kot je to trenutno na Hrvaškem.¹⁰ Koliko bi takšne ugodnosti in privilegiji stali slovensko državo pri optimalnih 5800 profesionalcih, si skoraj ne moremo predstavljati.

Občutno zmanjšanje rezervne sestave kot najcenejše oblike zagotavljanja ustreznih stalne bojne pripravljenosti na račun povečanja profesionalne sestave in podaljšanja služenja rednega vojaškega roka bi verjetno bilo pogoj za vstop v NATO, kar pa si Slovenija še lep čas ne bo mogla privoščiti.

Obveznost sodelovanja v skupnih vojaških operacijah zunaj matične države

Bistvo vsakega zavezništva je politična solidarnost in neposredna vojaška pomoč napadeni državi – zaveznici. Ta pomoč je lahko v obdobju odvracanja (ko napadalec grozi z oboroženim posegom) kot napotitev sil držav zaveznic na dopolnilno usposabljanje na ozemlje ogrožene države.¹¹ Ob oboroženem posegu proti kakšni članici NATA bi bila dolžnost preostalih pomagati ali z napotitvijo kontingenta svojih vojakov v okviru skupnega kontingenta ali pa z oboroženim posegom proti napadalcu z lastnimi silami.

V sedanjih vojaškopoličnih razmerah v svetu se zveza NATO vse bolj pojavlja kot oborožena sila OZN.¹² Sile NATA bodo v prihodnosti uporabljali tudi zunaj ozemlja držav članic. Ne zatrujemo, da bo NATO postal svetovni policaj, toda globalni interesi zahodnih držav bodo podprti tudi z njihovimi oboroženimi silami.

Prav vsaka država članica NATA na svojem ozemlju gosti določeno število vojakov drugih članic. To sicer ni s finančnega vidika ravno škodljivo, saj ti vojaki denar pustijo v gosteh oziroma njihove matične države plačujejo stroške vzdrževanja. Na drugi strani pa ima skoraj vsaka članica NATA določen kontingent svojih vojakov v eni od držav zaveznic. Celo Luksemburg s samo 800 vojakov ima v tujini v raznih misijah 35 pripadnikov svoje vojske. Če bi kot osnovo za prispevek

¹⁰ Letak hrvaškega ministrstva za obrambo vabi mladeniče med gardiste s temi obljubami: večje možnosti napredovanja in šolanja v hrvaški vojski, pridobitev družinskega stanovanja po dveh letih službe v Gardi, 3,5 povprečne plače zaposlenih v RH, vojni dodatek za čas na bojni črti, beneficirana delovna doba – 24 za 12 mesecev (Hrvatski vojniki, z dne 14. januarja 1994).

¹¹ Trenutno je v ZRN 213.000 vojakov iz držav članic NATA. Na Islandiji, ki nima svoje vojske, je 3030 vojakov ZDA in Nizozemske. Vir: The Military Balance 1993–1994.

¹² Ob morebitnem posredovanju v Bosni in Hercegovini se omenjajo samo sile NATA, ne pa tudi druge članice OZN. Operacija Puščavski vihar v zalivski vojni je bila zgolj operacija sil članic NATA, saj so bile druge države tam povsem simbolično in z logističnimi enotami.

Slovenije jemali povprečno število vojakov zunaj matične države, ne bi bili objektivni, ker ima Belgija 20.759 vojakov zunaj države, Turčija pa ima ekspedicijski korpus na Cipru, ki šteje 30.000 vojakov. Razmerje skupnega števila vojakov stalne sestave in vojakov zunaj matične države se vrti med 1,4% in 8,8%. Če bi vzeli spodnjo mejo, bi Slovenija morala napotiti v skupne misije 150–200 vojakov. Stroški za njihovo vzdrževanje v Zahodni Evropi bi bili bistveno večji kot pa doma.

V naši državi bi gostili najmanj 500–600 tujih vojakov. Slovenci imamo dokaj odklonilen odnos do tujih vojska na našem ozemlju, čeprav so posamezne politične skupine vsako pričakale s cvetjem in slavoloki (nobene pa nismo pričakali s splošnim narodnim soglasjem). Kako so pa odhajale, pa dobro pomnimo.

Članstvo v NATU ima tudi v miru svojo denarno ceno, ki se kaže v izdatkih za vzdrževanje svoje vojske na tujem, in moralnopsihološko ceno, ki bi jo plačali z zmanjšanjem narodnega ponosa in prepuščanjem dela dolgo pričakovane in težko priborjene suverenosti.

Sklep

Namen analize ni odvratanje od približevanja zahodni obrambni zvezi. Želeli bi samo opozoriti na naivnost in nepremišljenost precejšnjega dela slovenske javnosti, da bo nacionalna varnost Slovenije povsem zagotovljena in da ne bomo morali več dajati denarja »nekam na jug« in plačevati davka za »obrambo«. Prav tako želimo pokazati na razne prenapeteže, ki lastno domačo uveljavitev iščejo v ponujanju vabljivih »evropskih« pobud in zavajajo domačo javnost.

Minili so časi hladne vojne, ko so države NATA in predvsem vodilne ZDA dajale obilno vojaško in gospodarsko pomoč državam zaveznicam za politično pripadnost in za sodelovanje v morebitni oboroženi konfrontaciji med blokoma. Tudi nekdanja Jugoslavija je bila v prvi polovici 50-ih let deležna izdatne pomoči ZDA v vojaški opremi in orožju,¹³ šolanju »komunističnih« oficirjev¹⁴ v ZDA in Franciji. Takrat je Jugoslavija pristopila h kratkotrajnemu Balkanskemu paktu skupaj z Grčijo in Turčijo.

Tudi »obljube« zahodnih držav med razpadanjem Varšavske zveze in razpadanjem Jugoslavije, ki so bile dane posameznim državam, o hitrem priznanju, izdatni ekonomski pomoči in vojaški zaščiti so se razblinile. Zahod je nekaterim državam, ki so se že videle v NATU, te dni ponudil samo neobvezujoče »družabništvo za mir«. Pogoji, ki jih zahodni partnerji postavljajo, so zgolj pesek v oči, saj jih mnoge države še dolgo ne bodo mogle izpolniti. Slovenija po mnenju obrambnega ministra Janše izpolnjuje skoraj vse pogoje, razen sodobne opremljenosti in skladne oborožitve. Drugim spet očitajo pomanjkanje demokratičnih sprememb (ker imajo dovolj sodobnega orožja). Vstop Slovenije v zahodno obrambno zvezo bo najmanj odvisen od domačih razmer.

Naše težnje morajo biti usmerjene proti zahodni demokraciji, k tržnemu gospodarstvu in s tem tudi k zahodnim vojaškim in obrambnim zvezam. Hkrati pa moramo dojemati vso krutost politične realnosti v tem delu sveta in širše. Zatorej je vsako »hitenje« v naročje NATA zgolj za domačo rabo.

¹³ Dobili smo reakcijska letala F-84 Thunderjet, F-86 Sabre, tanke M-3A4 Sherman in M-48 Patton, helikopterje S-51, S-55, havbice 105 mm in 155 mm, tovarne orožja in streliva.

¹⁴ Eden diplomantov ameriške poveljniškoštabne šole je bil tudi general armade Veljko Kadjičević.

Toda obrambnega proračuna ne smemo zmanjševati. Nacionalna obramba ima svojo ceno. Zatorej morajo politiki doseči vsenacionalno soglasje in enotno pojasniti slovenskemu narodu, koliko denarja je optimalno za našo obrambo.

Slovenija bi morala za skorajšnji vstop v NATO plačati zelo visoko ceno, ki je merljiva v denarju in tudi v pokončnosti nacionalne države.

TABELA 1: Pregled stroškov za obrambne namene v državah NATA, ki so primerljive s Slovenijo.

Država	Število prebivalcev	Število vojakov	Bruto domači proizvod		Obrambni proračun			
			Znesek	Na preb.	Znesek	Odstotek	Na preb.	Na voj.
Belgija	10.033	309.500	223,53	22.279	4,07	1,82	406	13.150
Danska	5.168	182.200	142,06	27.488	2,79	1,96	540	15.313
Grčija	10.128	565.300	76,37	7.540	4,41	5,77	435	7.801
Italija	57.831	928.600	1222,48	21.139	24,55	2,01	425	26.438
Nizozemska	15.237	224.400	324,6	21.303	8,28	2,55	543	36.898
Norveška	4.216	326.860	116,03	27.521	3,28	2,83	778	10.035
Portugalska	10.473	260.700	83,47	7.970	2,41	2,89	230	9.244
Turčija	59.255	1.584.000	118,9	2.007	5,64	4,74	95	3.561
SKUPAJ	172.3414	3.81.560	2307,44	13.390	55,43	2,40	322	12.651
Slovenija	1.970	94.400	17,52	8.893	0,3409	1,95	173	3.611
Napoved					0,8-1,0	4,5-5	400-500	7-8.000

TABELA 2: Število vojakov v državah NATA, ki so primerljive s Slovenijo.

Država	Površina (v km ²)	Število prebivalcev (v 000)	Vojaki							
			Rezerva		Profesionalci		Naborniki		Skupaj	
			Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.
Belgija	30.513	10.033	228.800	44	52.100	193	28.600	351	309.500	32
Danska	43.069	5.168	154.500	33	18.600	278	9.100	568	182.200	28
Grčija	132.562	10.128	406.000	25	37.000	274	122.300	83	565.300	18
Italija	301.255	57.831	584.000	99	136.700	423	207.900	278	928.600	62
Nizozemska	33.612	15.237	150.300	101	44.050	346	30.050	507	224.400	68
Norveška	324.215	4.216	298.000	14	10.060	398	18.800	224	326.860	13
Portugalska	92.082	59.255	210.000	50	33.100	316	17.600	595	260.700	40
Turčija	780.576	59.255	1.104.000	54	90.000	658	390.000	152	1.584.000	37
Povprečje	215.986	21.543	391.950	55	52.700	409	103.044	209	547.695	39
Slovenija	20.251	1.970	85.000	23	3.400	579	6.000	328	94.400	21
Napoved			75.000	27	5.800	345	10.000	200	90.000	22

TABELA 3: Težko orožje v nekaterih državah NATA, ki so primerljive s Slovenijo.

Država	Površina (v km ²)	Tanki		Topovi		Letala		Helikopter	
		Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.
Belgija	30.513	334	91	376	81	169	565	69	442
Danska	43.069	462	93	565	76	71	606	41	1050
Grčija	132.562	2640	50	2151	62	299	443	198	670
Italija	301.255	1210	249	2022	149	406	764	566	532
Nizozemska	33.612	743	45	653	51	199	169	112	300
Norveška	324.215	261	1442	527	615	86	3770	34	9536

Država	Površina (v km ²)	Tanki		Topovi		Letala		Helikopter	
		Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.	Abs.	Rel.
Portugalska	92.082	209	441	305	302	105	877	21	4385
Turčija	780.576	4835	161	4551	172	606	1288	578	1350
SKUPAJ	1.737.884	10694	163	11150	156	1941	895	1619	1073
Slovenija	20.251	70	289	70	289			4	5063
Napoved		200	101	250	81	24	844	20	1013

TABELA 4: Trajanje usposabljanja v državah NATA, ki so primerljive s Slovenijo.

Država	Služenje vojaškega roka			Služba v rezervi
	KoV	VL	VM	
Belgija	8	8	8	
Danska	9	12	12	50
Francija	10	10	10	
Grčija	19	21	23	50
Italija	12	12	12	39
Nemčija	12	12	12	45
Nizozemska	12	12	15	35
Norveška	12	12	15	44
Portugalska	4-8	4-18	4-18	35
Španija	9	9	9	38
Turčija	15	15	15	46
Povprečje				
Slovenija	6			35
Napoved	12			35

TABELA 5: Sile članic NATA v operacijah zunaj države in sile drugih članic v državi.

Država	Število aktivnih vojakov	Vojaki zunaj države		Vojaki tujih držav
		Število	Odstotek	
Avstrija	52.000	839	1,61	-
Belgija	80.700	20.759	25,72	1.900
Danska	27.700	1.344	4,85	400
Grčija	159.300	2.349	1,47	850
Italija	344.600	3.787	1,10	1.900
Islandija	-	-	-	3.030
Kanada	78.100	2.964	3,80	-
Luksemburg	800	35	4,38	-
Nemčija	408.200	2.260	3,75	273.700
Nizozemska	74.600	6.591	8,84	2.700
Norveška	29.400	1.305	4,44	2.400
Portugalska	50.700	303	0,6	1.800
Španija	200.700	1.268	0,63	3.900
Turčija	480.000	30.526	6,36	2.470
Povprečje	1.986.000	74.420	3,75	21.350
Slovenija	15.800	150-200	1,27	500-600